

Késfenő indulatok

János és Ioan jó szomszédok voltak. Felmenőik nemzedékeken át ugyanazon a portán éltek egy bihari kis faluban, ők maguk együtt gyerekeskedtek, aztán jártak a lányok után, felköszöntötték egymást, ha arra jó alkalom nyílt, disznótorba is átjártak a szomszédba jökedvű téli esteleken. Egyik délután János hazaérkezvén látja ám, hogy szomszédja feni a nagykest közös kerítésük túlsó oldalán. – *Kinek fenéd te azt a kést, Ioan?* – kérdi meglepődve. – *Én azt neked!* – válaszolja indulatosan a különben galambepéjű szomszéd. – *Nekem?! De hát mi mindig jóban voltunk, egy rossz szó nem sok, amnyit sem mondtunk egymásra... Miért teszel velem ilyet, Ioan?* – *Azért, mert ti megöltétek Horeát!* – válaszolja vérben forgó szemmel a késfenő. – *Jó, jó, csakhogy annak már több mint kétszáz esztendeje!* – *Igen ám* – válaszolja engesztelhetetlenül Ioan – *de én ezt csak most tudtam meg!*

Néha valóban jobb lenne, ha nem tudnánk mi történt velünk az elmúlt ezer évben. Elfelejtethetnénk Mihai Viteazult, Horeát, Avram Iancut, Vasvári Pált, Bem apót és a többieket. Csakhogy nem tehetjük, mert a múlt erős gyökér, jelen és jövőnk belőle él. Nem törölhetjük ki emlékezetünkől *drakulás* történelmünket, Szárazalját, Ompolygyepüt, aranyat, ólmot és ciánt, valódi és vélt sérelmeinket, szégyenünket.

A szórványmagyarok sorsát kutatva határainkon túl lépten nyomon temetetlen holtakba, elnémult harangokba ütközünk. A kalotaszegi Egeres református templomában Bocskai István sírköve mellett egy kézzel írt névsort olvashatunk. Azoknak a nevei sorakoznak egymás alatt szigorú konoksággal, akiket 1918-ban a román impérium kezdetekor a helybéli románok megkínóztak, majd kivégeztek a közeli erdőben. Tizennégy ember, legalább tíz család, akiknek utódai együtt élnek immáron csaknem száz esztendeje a gyilkosokkal, azok maradékai-val. Együtt jártak iskolába, kocsmába, lányok-legények után, szomszédok voltak, lettek. Lehet-e tartós megbékélés egy ilyen faluban? Kőröstárkányban a református templom szomszédságában új emlékművet építettek az elmúlt esztendőben. Siratófalat. A falon ugyancsak nevek, az első, majd a második világháborúban elesetteket jelzők. A harmadik, legnépesebb lista azokat őrzi kőbe véve, akik 1919 Virágvasárnapján haltak meg erőszakos halállal a falu főterén. Román martalócok ide terelték a tárkányi férfilakosok zömét, legéppuskázták őket, majd engedélyt adtak a hozzátartozóknak a holtak elszállítására. A gyászoló asszonyokra, gyerekekre ugyanaz a sors várt, mint hozzátartozóikra: újból közéjük lóttek, hogy teljes legyen a leszámolás. Kilencvenegyen haltak meg ott és akkor. Elfelejtheti-e ezt egy falu közössége, ha nincs család, amely ne gyászolna? Temetetlen holtak, néma harangok. Zalatna lakói a közeledő Avram Iancu seregei elől Gyulafehérvárra menekültek. A város magyar közössége, hétszáz ember. Gyerekek, asszonyok, meglett férfiak, öregek. A megérkező román sereg vérszomjasan utánuk eredt, és Ompolygyepünél utolérte őket, lemészárolta mindahányat. Gyerekeket, asszonyokat, meglett férfiakat, öregeket. A korábban többségi magyar bányavárosban azóta nem hallani magyar szót. Elfelejthetjük-e ezt a gyalázatot? Vigaszt, elégtételt jelenthet-e, hogy a tömeggyilkosok vezére, Avram Iancu háborodott elmével élete alkonyán az akkor még színmagyar Marosvásárhely főterén énekes koldusként tengette életét haláláig? Elfelejthetjük-e a délvidéki szerb vérengzést? Negyvenezer magyart, zömmel férfiakat végeztek ki ott a második világháború utolsó éveiben. Apákat, nagyapákat, testvéreket. Több tíz hadosztálynyi békés és békességben élni akaró magyar sereget.

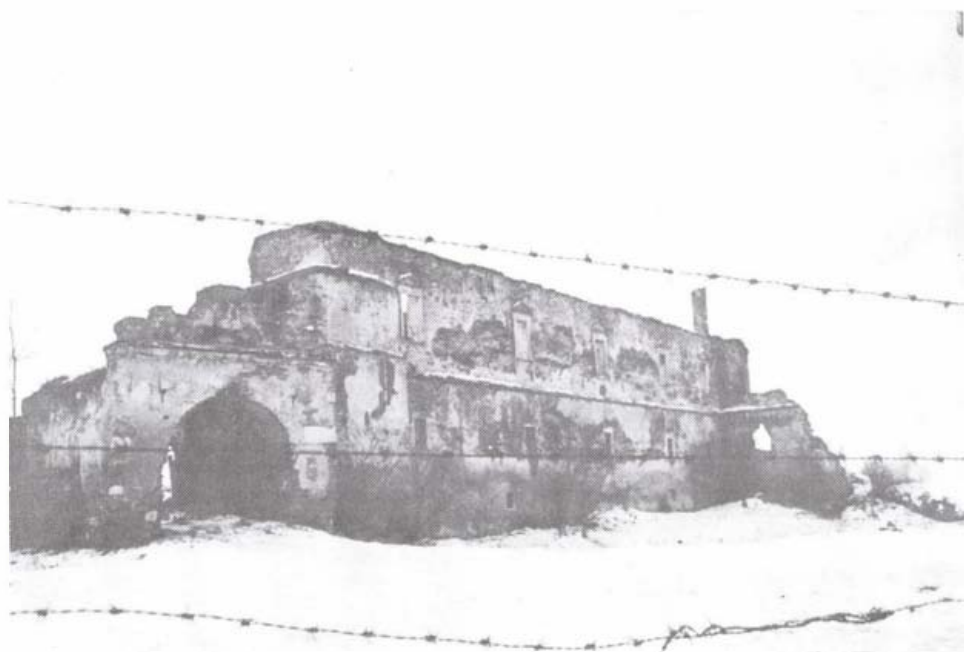
Megbocsáthatjuk-e mindezt? Kisajátított és átírt történelmet tanulnak a határainkon túl élő gyerekek, még néhány nemzedék, és elhiszik azt, amit az anyaországban is sulykoltak néhány évtizede az itt felnövő kis magyarokba, hogy bűnös nép vagyunk, és csak nélkülünk lehet megbékélés a Kárpát-medencében. *Hírünk a világban rettenetes* – írta le a szomorú végkövetkeztetést Illyés Gyula a második világháború végén a Magyar Csillag *Hírünk a világban* című vitáját lezárva. A környező országok diplomáciája és a suttogó propaganda jóvoltából Magyarország területét a nagyhatalmak megnyirbálták, nemzetünket elszigetelték, és lelki-furdalás nélkül a szovjet birodalom karjaiba lökték. *Megbűnhötte már e nép a múltat s jövőndőt.*

Az újabb ezredévet mindezek ellenére töretlen gerinccel megéljük. Mert az a nép, amely ennyi szenvedést elvisel, alkalmas a túlélésre, megváltja, kibérelt helyét a jövő századokra. Hírünk a világban már nem annyira rettenetes, mint fél évszázaddal ezelőtt. Rése van ebben az örömdetes változásban még annak is, hogy az ötvenes évek Aranycsapata tönkrevverte a

világot a világvárosok labdaterein. Része van természetesen ötvenhatnak, amikor egy kis nemzet erősen megélt szabadságvágyától indítva megmérkőzött a földkerekség egyik legerősebb hadseregével, példát adva a világnak: éhesen, rongyosan lehet élni, de szabadság nélkül sohasem. És a legyőzhetetlennek látszó szovjet birodalom halálos sebet kapott Budapest utcáin. Része ennek a megváltozott közhangulatnak az is, hogy kultúráltnak, békésen, egyetlen pofon elcsattanása nélkül tudtunk rendszert változtatni, hogy sérülés nélkül kibontakoztunk egy világbirodalom szorításából. A keleti országok közül elsők között vettük fel országunkat a legerősebb katonai szervezetbe, ugyanezt a kivételezettséget érezzük uniós csatlakozásunk elbírálása során is. Széchenyi álma valóra vált, Európa *kényeztetett becéje* lettünk ötven év alatt, több évszázados kiátkozó ellenszenv után. Teljesítményünk rangját, súlyát növeli, hogy mindezért nem kellett eszmét s szívet cserélnünk, megmaradhattunk önérzetes magyarnak, európainak. Nem másoltuk szolgálai a *fejlett nyugatot*, nemzetünk java ellenáll napjainkig a nyugatmajmolásnak, a fogyasztói társadalom csábításainak. De a keleti diktatúra erőszakos beolvasztó politikájának is. Ötvenhat után a csepeli Lenin-szobor nyakába táblát akasztottak ezzel a felirattal: *Ne vigyorgj, Iljics, nem tart ez örökké, százötven év alatt sem váltunk mi törökké!*

Szenvedni már megtanultunk, halni is szépen tudunk jó ügyekért. Szépen, békében, okosan élni kellene még megtanulnunk. Wass Albert írja: *Hont foglalni alkalmas a kard, s annak védelmezésében is hasznos. Megtartani a hont azonban csak kaszával lehet. Kaszával, ekével, izzadságos, bcsületes munkával.*

Kozma Huba

Alvinc. Itt ölték meg idegen zsoldosok Fráter Györgyöt (Kozma Huba felvétele)